

Duraklama Döneminin Sebepleri

A: İç Sebepler

1. Merkezi Yönetimin Bozulması

- Tahta geçen padişahların küçük yaşta tecrübesiz ve zayıf karakterli olması. (Sancağa çıkma usulünün kaldırılması)
- Saray kadınlarının etkisi.
- Rüşvet ve iltimasla yeteneksiz kişilerin iş başına getirilmesi.
- Saltanat ve kafes sisteminin olumsuz etkisi.

2. İmparatorluk Karakteri

- Çok uluslu bir yapıya sahip olması.

3. Ordu ve Donanmanın Bozulması

- Padişahların komutayı sadrazamlara bırakması. (II. Selim sefere çıkmayan ilk padişah, II. Mustafa ise sefere son çıkan padişahtır.)
- Yeniçeri ocağına mesleği askerlik olmayanların alınması.
- Askerliğin geçim kaynağı haline gelmesi.
- Avrupa'daki askeri gelişmelerin takip edilmemesi ve donanma verilen önemin azalması.

4. Maliyenin Bozulması

- Uzun süren savaşlarla masrafların artması.
- Gelirlerin azalmasına rağmen masrafların artması.
- Kapitülasyonların olumsuzluğu.
- İpek ve Baharat Yolu'nun işlevsiz kalması.
- Ulufe ve cülus bahşişin arttırılması.
- Bağlı devletlerin vergi ve hediye göndermemeleri.

5. İlimiye Teşkilatının Bozulması

- Medreselerin yozlaşması.
- Rüşvet ve iltimasla ilmi rütbelerin dağıtması.
- Pozitif bilimlerin ihmale uğraması.
- Beşik ulemalığının ortaya çıkması.

6. Toplumsal Düzenin Bozulması

- Çıkan iç isyanlardan etkilenen halkın göç etmesi
- Şehirlerde yaşanan nüfus artışının konut, iş, sağlık ve eğitim vb. sorunları ortaya çıkarması.
- Göçler sonucu tımar sisteminin bozulması.

B: Dış Nedenler

- Doğal sınırlara ulaşılması.
- Avrupalı büyük devletlerin Osmanlılara karşı '**Kutsal İttifak**'ı kurmaları.
- Avrupa'nın bilim ve teknikte ilerlemeleri.
- Ticaret yollarının değişmesi.
- Coğrafi keşiflerle zenginleşmeleri.
- Kapitülasyonların etkisi.

İç İsyandar

Merkez İsyandarı

(Yeniçeri ve İstanbul İsyarı)

Yeniçeri ve sipahiler çıkarmıştır.(Tımarlı Sipahiler değil. Tımarlı Sipahiler İstanbul'da bulunmuyor. Taşrada oluyor.)

Sebepler

- ✓ Askerlikle ilgisi olmayanların ocağa alınması.
- ✓ Cülus bahşisi için yeniçerilerin sık sık değiştirmek istemeleri.
- ✓ Ulufelerin zamanında ödenmemesi veya değeri düşük parayla ödenmesi.
- ✓ Bazı devlet adamlarının yeniçerileri kışkırtması.
- ✓ '**Devlet ocak içindir**' anlayışının ortaya çıkması.

İsyandarların en önemlileri III. Murat, II. Osman, VI. Murat ve VI. Mehmet döneminde olmuştur.

Celali İsyandarı

Sebepler

- Ekonomik durumun bozulması.
- Rüşvet ve iltimasla göreve gelenlerin vergileri arttırması ve halka yönelik baskı yapması.
- Dirlik sisteminin bozulması.

- Reayanın toprağını terk etmesiyle işsizliğin artması

En önemli isyancılar **Karayazıcı, Deli Hasan, Canbulatoğlu, Tavil Ahmet, Katircioğlu, Gürcü Nebi, Kalenderoğlu.**

Sonuçları

- Anadolu'nun zengin yerleri yakılıp yıkıldı.
- Huzur ve güvenlik bozuldu.
- Üretim azaldı.
- Ekonomik hayat durgunlaştı.
- Köyden kente göç başladı.
- İsyancılar şiddetle bastırıldı.

Eyalet İsyancıları

Merkezi otoritenin zayıflaması sonucu Eflak ve Boğdan, Erdel, Bağdat, Kırım, Halep gibi uzak eyaletlerde isyancılar çıktı. Ayrıca Erzurum Valisi Mehmet Paşa ve Sivas Valisi Vardar Ali Paşada isyancılar çıkardı.

17. Y.Y. İslahatları

Özellikleri

- ✓ Baskı ve şiddete dayalıdır.
- ✓ Sorunların temelini inilmemiş çözümler yüzeysel kalmıştır.
- ✓ Günü kurtarmaya yönelik hareket edilmiştir.
- ✓ Yükselme dönemi örnek alınmıştır.
- ✓ Batıdaki yeniliklerden faydalanılmamıştır.
- ✓ İslahatlar devlet politikası haline gelememiş ve islahatçıların hayatlarıyla sınırlı kalmıştır.

İslahatçıları

A. Kuyucu Murat Paşa: Baskı ve şiddet kullanarak Anadolu'daki Celali İsyancıları bastırarak ve güvenliği sağlamıştır.

B. II. Osman (Genç Osman) 1618-1622:

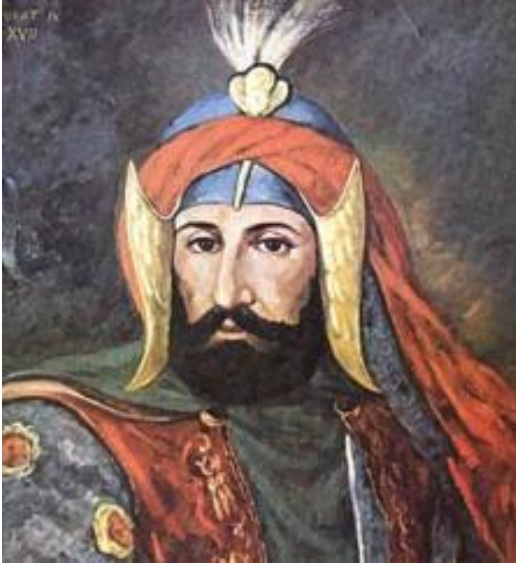

İslahat fikrine sahip ilk padişahdır. Rüşvet ve iltiması önlemeye çalışmıştır. Padişahın yetkilerini arttırmaya çalışmış. Şeyhülislamı ve ilmiye sınıfını yetkilerini sınırlandırmıştır.

Sarayı halka açmak istemiş ve ilk kez Şeyhülislamın kızıyla evlenmiştir. Yeniçeri ocağını kaldırmak istemişse de tahttan indirilerek öldürülmüştür.

BİLGİ : Osmanlı Tarihinde ki ilk baraj 1619 da II. Osman tarafından yaptırılmış ve II. Osman veya Topuz Bendi olarak adlandırılmıştır. Barajın yüksekliği 9,91 metredir. III. Ahmet ise 1722 de 9,41 metrelik Büyük Bent'i yaptırmıştır. (Burhan Atan "Tarihimizde ilkler" s.105)

C. IV. Murat (1623-1640):

Çocuk yaşta tahta geçtiğinde yönetim annesi Köşem Sultan ve sadrazam Ali Paşa'nın kontrolünde geçmiştir. İdareyi tamamen ele alınca ıslahatlara girişmiştir. Osmanlı tarihinde raporlar hazırlatarak ıslahatlara girişen padişahdır.

Devletin gerileme sebepleri ve çözüm önerileri üzerine Koçi Bey ve Katip Çelebi raporlar hazırlamıştır. Dirlikleri hak edenlere vermeye çalışmış, yeniçerileri itaat altına almış, Anadolu'yu zorba yöneticilerden temizlemiş. İçki ve tütün yasağı getirmiştir.

17. YY Osmanlı-Avusturya Savaşları

1593-1606 Osmanlı-Avusturya Savaşı

Sebeb: Avusturya'nın vergisini ödememesi ve sınır ihlaline girişmesi

III. Mehmet bizzat seferlere çıkmış ve Haçova Meydan Savaş'ında Avusturya mağlup olmuştur. Eğri, Esteron ve Kanije kaleleri ele geçirilmiştir. Avusturya savaşları devam ederken doğuda İran'la savaşa girilmesi ve Anadolu'daki Celali İsyanları sebebiyle 1606 Zıttorok Antlaşması yapılarak savaşa son verilmiştir.

Antlaşmaya Göre:

- Eğri, Kanije ve Estergon Osmanlılara kalacak.
- Avusturya Kralı Osmanlı padişahına denk sayılacak.
- Avusturya'nın ödediği vergi kaldırılacak ve bir defalığına savaş tazminatı ödeyecekti.

Önemi: 1533 İstanbul Antlaşması'yla Avusturya'ya karşı kazanılan siyasi üstünlük sona ermiştir.

Osmanlı-İran İlişkileri 1577-1590 Osmanlı-İran Savaşı

İran'daki iç karışıklıktan faydalanmak isteyen Osmanlı Devleti 1590'da İran'la Ferhat Paşa Antlaşması yaparak doğuda en geniş sınırlara ulaşıldı. (Azerbaycan, Dağıstan, Luristan)

1603-1611 Osmanlı-İran Savaşı

İran kaybettiği yerleri geri almak için mücadeleye başladı ve başarılı oldu. 1611 Nasuh Paşa Antlaşması yapıldı. Antlaşmayla Ferhat Paşa ile alınan yerler geri verildi. İran yıllık 200 deve yükü ipek verecekti.

1617-1618 Osmanlı-İran Savaşı

İran'ın vergisini ödememesi üzerine savaş yeniden başladı ve 1618 Serav Antlaşması yapıldı. Sınırlar Nasuh Paşa'ya göre belirlendi vergi ise yarı yarıya indirildi.

1629-1639 Osmanlı-İran Savaşı

Safevilerin Bağdat'ı işgali üzerine savaş başladı. IV. Murat İran üzerine iki sefere çıktı birinci seferiyle Revan'ı ikinci seferiyle Bağdat'ı ele geçirdi. 1639 Kasrı Şirin Antlaşması yapıldı. Azerbaycan ve Revan İran'a Bağdat ve Musul Osmanlılarda kaldı. Ve günümüz Osmanlı-İran sınırı çizildi.

IV. Mehmet Dönemi (1648-1687)

7 yaşındayken padişah oldu. Yönetimi ilk dönemlerde annesi Hatice Turhan Sultan ve vezirleri yürüttü.

1. Osmanlı-Venedik İlişkileri

- Osmanlı'nın Ege ve Akdeniz'deki güvenliği tehdit eden Venedik kontrolündeki Girit kuşatıldı. 1645'te başlayan kuşatma 1669'da Fazıl Ahmet Paşa'nın Kadriye Kalesini almasıyla sona erdi.
- Bu fetih 24 yıl sürmesi Osmanlı'nın maliyesini olumsuz etkiledi.
- Donanmanın eski gücünde olmadığı görülmüştür.

2. Osmanlı-Avusturya İlişkileri

1606 Zıtavorok Anlaşması ile sağlanan barış ortamı Avusturya'nın Erdel'in iç işlerine karışmasıyla savaşa dönüştü. Sadrazam Fazıl Ahmet Paşa Uyvar ve Neograd Kalelerini ele geçirmiş ver Zerinvaz Savaşı'nda Avusturya ordusunu mağlup edince 1664 Vasvar Antlaşması yapılmıştır.

- Uyvar ve Neograd Osmanlılarda kalacak.
- Erdel Osmanlı'ya bağlı kalacak ve Osmanlılarca atanan beyleri Avusturya kabul edecekti.
- Avusturya savaş tazminatı ödeyecekti.

Not: Vasvar Osmanlı'nın Duraklama Dönemi'nde Avusturya ile imzaladığı son kazançlı antlaşmadır.

3. Osmanlı-Lehistan İlişkileri

Lehistan'ın Osmanlı himayesindeki Ukrayna Kazaklarına saldırması üzerine sefere çıkıldı. Lehistan içlerine ulaşması üzerine Leh Kralı barış istedi. 1672 Bucaş Antlaşması imzalandı. Bu antlaşma Osmanlıların toprak kazanarak batıda en geniş sınırlara ulaştığı antlaşmadır.

Antlaşmaya Göre;

- ✓ Polonya Osmanlı'ya kalacak.
- ✓ Ukrayna Osmanlı himayesindeki kazaklara bırakılacak.
- ✓ Lehistan yıllık vergi ödeyecektir.

Not: Leh Diyet Meclisi vergi maddesini kabul etmeyince savaşlar yeniden başladı ve 1676'da Osmanlı vergi maddesinden vazgeçince yürürlüğe girdi.

4. Osmanlı-Rus İlişkileri

Rusların Özi (Dinyester) kazaklarına saldırması üzerine Merzifonlu Mustafa Paşa sefere çıktı ve Çehrin Kalesi'ni ele geçirdi. 1681'de Rusların isteğiyle Çehrin (Bahçesaray) Antlaşması imzalandı ve Özi Irmağı sınır kabul edildi. **Bu antlaşma Rusya ile yapılan ilk resmi antlaşmadır.**

5. II. Viyana Kuşatması 1683

Vasvar Antlaşmasıyla Erdel'den umudunu kesen Avusturya orta Macaristan'da üstünlük kurmak istemiştir. Protestan Macarlara baskıları üzerine Tökeli İmre liderliğinde isyan eden Macarlar Osmanlı'dan yardım istemiştir. Padişahı ikna eden Merzifonlu Kara Mustafa Paşa

seferle çıkmış ve II. Kez Viyana'yı kuşatmıştır fakat başarılı olamamış ve önemli kayıplar vererek Belgrat'a çekilmiştir.

Viyana önlerindeki yenilginin ardından Papa'nın çağrısıyla Osmanlı'yı Avrupa'dan atmak için Avusturya, Lehistan, Venedik, Rusya ve Malta'dan oluşan '**Kutsal İttifak**' oluşturuldu. 1683'te başlayan savaşlar IV. Mehmet, II. Süleyman, II Ahmet ve II. Mustafa dönemlerinde 16 yıl sürdü. II. Mustafa bizzat sefere çıktı ve III. seferinde Zenta'da mağlup olunca İngiltere ve Hollanda'nın aracılığıyla ile 1699 Karlofça Antlaşması imzalandı.

- A. Banat ve Temeşvar hariç Macaristan ve Erdel Avusturya'ya
- B. Polonya ve Ukrayna Lehistan'a
- C. Mora ve Dalmaçya Kıyıları Venedik'e bırakılacaktı.
- D. Antlaşma 25 yıl sürecek ve garanti Avusturya olacaktı.

Önemi;

1. Batı üstünlüğü sonra erdi ve ilk kez büyük çaplı toprak kaybedildi.
2. Osmanlı gerileme dönemine girdi.
3. Avrupa saldırı Osmanlı savunma durumuna geçti.
4. Osmanlı devleti geri çekilmeye başladı bu durum 1922 Sakarya Savaşı'na kadar sürdü.

İstanbul Antlaşması (1700)

- ✓ Azak Kalesi Rusya'ya bırakılacak.
- ✓ Ruslar İstanbul'da daimi elçi bulunduracak.
- ✓ Ruslar Kudüs'ü serbestçe ziyaret edebilecek.

Önemi;

1. **Ruslar sıcak denizlere inme politikaları doğrultusunda ilk kez Karadeniz'e adım attılar.**
2. Elçi vasıtasıyla Osmanlı Ortadokslarına yönelik propaganda fırsatı elde ettiler.